

ŠALAMOUN – MOUDRÝ KRÁL, KTERÝ CHTĚL MÍT POSLUŠNÉ SRDCE

„A dáš svému sluhovi poslušné srdce, aby soudil tvůj lid, aby rozlišoval mezi dobrým a špatným; vždyť kdo je schopen soudit tento tvůj lid?“ – 1 Královská 3:9, NS

Po mnoho let jsem již chtěl napsat jeden z postřehů o osobnosti a životě krále Šalamouna. Král Šalamoun, některými židovskými učenci pokládán za důležitějšího než byl jeho otec, král David, se stal dominantní postavou mezi panovníky žijícími na přelomu druhého a prvního tisíciletí p.n.l. na území států v oblasti Úrodného půlměsíce.

Od prvních vteřin života, ba ještě dříve, od okamžiku samotného početí – tolik biblická zpráva – Bůh si jej zamiloval a jej podporoval.

A tak když jednoho dne Šalamoun Bohu obětoval na gibeonských výšinách, v noci ve snu objevil se mu jeho Bůh a řekl mu: „Žádej, co bych ti měl dát“.

Šalamoun nežádal peněz, Šalamoun nežádal dlouhý život, Šalamoun nežádal o duši svých nepřátel. Místo toho poprosil: „A dáš svému sluhovi poslušné (doslova 'slyšící') srdce, aby soudil tvůj lid, aby rozlišoval mezi dobrým a špatným; vždyť kdo je schopen soudit tento tvůj lid?“

„I líbilo se to Hospodinu“, že žádal Šalamoun za tuto věc“ (KB) a potěšen královou žádostí, Hospodin dal mu nejenom moudrost, ale i bohatství a slávu. – 1 Král 3:4-15.

Šalamounova prosba se týkala „poslušného srdce“. Je přitom zajímavé, jak Bible specifikuje druh poslušného srdce, o které král žádal. Celý verš vyznívá v tom duchu, že Šalamoun měl na mysli poslušnost srdce především z hlediska schopnosti rozsuzovat mezi soudními případy svých poddaných – a jakoby přitom zapomněl na poslušné srdce pro svůj vlastní život. Vskutku, zdá se, jak z obsahu celé modlitby, tak z hlediska dalšího Šalamounova života, že daleko více než na svoji osobní poslušnost, král se soustředil na schopnost být dobrým státníkem a soudcem.

Bůh vyslyšel Šalamounovu modlitbu, a král se jako státník i jako soudce stal slavným. – 1 Král 3:12a. Kdo, a to nejenom z čtenářů Bible, si není vědom jeho slavného rozsudku ve sporu dvou matek o jedno živé dítě? - 1 Královská 3:16-28.

Vzpomínám si, jak jsem jednoho dne, když mi bylo asi 18 let, a v Boha jsem nevěřil, na výletě na Slovensku zašel do jednoho z kostelů.

Chodil jsem kolem starých dřevěných lavic s klekátky, na kterých se modlili babičky v šátcích, když tu můj zrak padl na velikánský, majestátní obraz namalovaný na jedné z kostelních zdí. Byl na něm král, a před ním dvě ženy, a zbrojnoš, který v jedné ruce držel obnažený meč a ve druhé malé dítě.

Obraz ke mně promlouval naléhavou řečí. Kdo je ten král? Kdo jsou ty ženy? Proč má zbrojnoš v ruce malé dítě? Co se tady děje?

„O čem je ten obraz, nevíte“?, zeptal jsem se jedné z přítomných žen. „To je Šalamoun, spravedlivý král, slavný soudce. Zachrání dítě, odsoudí jednu z žen“, odpověděla.

Šalamoun, slavný soudce – tehdy a takto jsem se o něm poprvé dozvěděl.

Šalamoun – slavný soudce se srdcem a srdcem

Bůh mohl dát Šalamounovi moudré srdce k řešení soudních případů a ke spravování Izraele v míru. Ale Bůh nedal Šalamounovi poslušné, 'slyšící' srdce do jeho osobního života. A tak zatímco král bez problémů mohl naslouchat soudním přím a dobře je posoudit – a tak dostal od Boha, co chtěl nejvíce – jeho srdce nebylo schopno zaslechnout Boží příkaz ve třech závažných oblastech: při volbě manželek a konkubín, při uzavírání obchodních dohod a následném podnikání s pohanskými, modlářskými národy a v otázce okázalého vystavování svého bohatství.

V těchto třech oblastech bylo srdce Šalamouna tak extravagantně neposlušné, že vzniká otázka přehodnocení chvály, kterou jej mnozí věřící, jak židé, tak i křesťané, zahrnují.

V tomto krátkém pojednání o Šalamounově životě se zaměřím na slabé stránky jeho charakteru. Nečiním tak proto, že bych na něj měl celkově negativní pohled. Je jisté, že jeho vláda, alespoň v počátečních desetiletích, byla provázena dobou prosperity pro všechny vrstvy obyvatelstva, a že z politického a mocenského hlediska byl jedním z nejefektivnějších panovníků, kteří kdy žili. Je také velmi snadné se zaměřit na slabosti druhých, zvláště tehdy, když Bůh trvá na tom, aby tyto slabosti byly v plné míře zaznamenány pro poučení celého lidstva.

Ostatně, sám mám dost svých problémů, z nichž některé mohou být podobné trablům Šalamounovým, a jiné zase odlišné. Všichni jsme hříšníci.

Nejsem proto tím, co napíšu, zaměřen proti Šalamounovi jako člověku. Je ale mým cílem polemizovat s tím, že by měl být předkládán jako vzor, ať již židovský nebo dokonce jako předobraz Ježíše (nic v NZ tomu ostatně nenasvědčuje), a s tím, že jeho problémy začaly až ke stáří, když již 'nevěděl, co dělá'. Jistě, stáří hrálo úlohu v jeho odklonu od Boha a příklonu k modlářství – 1 Královská 11:4. Ale jak už to bývá, defraudantem ani modlářem se člověk nestává přes noc.

Je mým cílem v této úvaze předložit biblické argumenty pro tvrzení, že Šalamounův odklon od Jehovy nastal v raném mládí, pokračoval v průběhu jeho středních let a vyvrcholil ke sklonku jeho života. Přitom, abych zachoval celkový rámec biblického příběhu, jak je nám předložen, vycházím z pohledu, podle kterého je vše v Bibli naprostá pravda, a vše v ní je nutné chápat jako neomylné, skutečné slovo Boží. Pracuji tedy s příběhem, jak jej stále chápe naprostá většina čtenářů Bible – že se odehrál do písmene tak.

Šalamounovo narození

Aniž bych se pouštěl do hlubokých psychologických úvah, je patrné, že okolnosti provázející Šalamounovo narození, a prostředí, ve kterém vyrůstal, musely ovlivnit jeho charakter a vlastnosti, kterými se později projevoval. Pro čtenáře Bible bude následující část pouze stručným připomenutím, bez kterého by ale nebylo tak zřejmé, kým byl mladý král v okamžiku, kdy začal činit samostatná rozhodnutí.

Jeho budoucí matka, Batšeba a otec, král David, právě ztratili nově narozené dítě, a to v důsledku trestu Božího, který Jehova na Davida uvalil za cizoložství a následnou úkladnou vraždu. Museli oba být v hrozné situaci, pronásledovaní silnými výčitkami svědomí (Žalm 51). Jejich obranná reakce byla lidská: „A David začal utěšovat svoji manželku Batšebu. Dále, vešel k ní, a ležel s ní. Časem mu porodila syna a byl nazván jménem Šalamoun.“

Na obranu jim přispěchal i sám Bůh, a to prostřednictvím proroka Natana, který oba rodiče ujistil, že smrt tohoto syna nehrozí.

„A Jehova ho opravdu miloval. Poslal tedy prostřednictvím proroka Natana a dal mu jméno Jedidjáš, kvůli Jehovovi.“ – 2 Sam 12:24,25.

Předurčen k následnictví a ke stavbě Božího domu

Je zřetelné, že se Šalamoun narodil za zvláštních, symbolických okolností. Bůh dal najevo svoje definitivní odpuštění tím, že nejenom umožnil narození Šalamouna, ale také tím, že jej miloval a tuto náklonnost vyjádřil i ve jménu, které pro něj vybral, neboť Jedidjáš znamená „Jehovův milovaný“. Pro Davida a Batšebu bylo jeho narození dalším důkazem Božího slitování a odpuštění – tak silně nyní pociťovali pokoj v mysli a srdci, že dokonce svého syna začali nazývat jiným jménem, než pro něj Bůh vybral, jménem, které je odvozeno od hebrejského slova „šalom“, jenž znamená „pokoj“.

Šalamoun byl tak od okamžiku svého narození předurčen, v očích svých rodičů, i v očích Božích, aby usiloval o vytvoření pokoje a míru ve své říši. Byl to nakonec i Šalamoun, na kterého padla volba z Natanova proroctví, vysloveného před králem Davidem o několik let dříve před Šalamounovým narozením:

A Jehova ti pověděl, že Jehova pro tebe udělá dům. ¹² Až se naplní tvé dny a ulehneš se svými praotci, potom jistě po tobě vzbudím tvé semeno, které vyjde z tvého nitra; a vskutku pevně založím jeho království. ¹³ On postaví dům pro mé jméno, a jistě založím trůn jeho království pevně na neurčitý čas. ¹⁴ Sám se stanu jeho otcem, a on sám se stane mým synem. Když bude jednat nesprávně, budu ho také kárat prutem lidí a ranami synů Adama. ¹⁵ Pokud jde o mou milující laskavost, ta se od něho nevzdálí tak, jako jsem ji odstranil od Saula, kterého jsem odstranil kvůli tobě. ¹⁶ A tvůj dům a tvé království budou před tebou jistě stále na neurčitý čas; tvůj trůn, ten se stane pevně založeným na neurčitý čas. ¹⁷ Podle všech těchto slov a podle všeho tohoto vidění, tak mluvil Natan k Davidovi. – 2 Sam 7:11-17.

Nástup na trůn

V proroctví o Davidovu synovi, který se po něm stane králem, se se dozvídáme tři důležité věci:

1. Bůh vzbudí Davidovi potomka
2. tento potomek postaví pro Boha v Jeruzalémě chrám
3. tento potomek se stane králem po Davidovi

Ale kdo to měl být? Proroctví neuvádí žádné jméno a než se David přesunul do Jeruzaléma, žil v Hebronu, kde také se šesti různými ženami zplodil šest synů (2 Sam 3:1-5). V Jeruzalémě samotném si vzal další ženy za manželky a měl s nimi 13 synů, nepočítáme-li v to děti, které se mu narodily z konkubín. – 2Sa 5:13-16; 1Pa 3:5-9; 14:3-7.

Z pelotonu uchazečů nakonec překvapivě, bez toho, aniž by cokoli pro to udělal, vítězně vyšel, či lépe řečeno, byl matkou a prorokem vynesena, jeden z nejmladších – Šalamoun.

Jaké údaje dokládají výrazné Šalamounovo mládí v době nástupu na trůn? Jaké odklady mám k tvrzení o jeho naprosté pasivitě?

Šalamounovo mládí a mírná povaha

Pro doložení Šalamounova mládí v okamžiku nástupu na trůn můžeme vycházet jak ze slov Davidových, pronesených těsně před smrtí, i ze slov Šalamounových. Takto se o sobě v okamžiku nástupu na trůn vyjádřil Šalamoun:

Hospodine, můj Bože, ty jsi nyní po mém otci Davidovi ustanovil za krále svého služebníka, ale já jsem příliš mladý, neumím vycházet a vcházet. – 1 Král 3:7 EP

A takto se o Šalamounovi v té samé době vyjádřil David:

Mého syna Šalamouna si vyvolil Bůh jako jediného, ač je mladíček útlého věku. – 1 Par 29:1 EP.

Mladý král také zcela dostal svému jménu tím, že spory, které doprovázely jeho nástup na trůn, řešil pokojnou cestou. Velekněze Abjatara, který se postavil proti němu, pouze nechal odejít do nuceného důchodu. Soka Adonijáše, který ho chtěl odsunout do pozadí, nenechal ihned zabít, ale dal mu druhou šanci. A stejným způsobem jednal s posměvačem Šimeím. Jediným, koho nešetřil, byl starý generál Joab.

Šalamounova pasivita v souboji o trůn

Události, které se odehrály těsně před Davidovou smrtí, a které se týkaly boje kolem nástupnictví na trůn, jsou popsány v 1 Královské 1 kapitole. Před očima nám tady defilují všichni hlavní aktéři dramatu: David, na smrt nemocný a mezi dvěma syny váhající otec a král, milující matka Batšeba, neúnavný prorok a mistr zákulisí Natan, svalnatý Benajáš, spanilá Abišag, názorově rozdělení velekněží Abjatar a Zadok, k poslední ráně se napřahující Joab, a ovšem Adonijáš, primární uchazeč o trůn. Kdo zde chybí a proč?

Z 53 veršů jednoho z nejlepších popisů boje o moc, který kdy budeme číst, 51 z nich je věnováno hlavním aktérům souboje o moc – a jejich mlčení o Šalamounovy je výmluvné.

Výmluvné, nejenom vzhledem k jeho pasivitě, ale i vzhledem ke zdůraznění jeho mírnosti, jsou i poslední dva verše, v nichž je Šalamoun ukázán jako velkodušný, spravedlivý, pokoj hledající soudce a král.

A tak je tento mladý král nyní připravován a připraven na vidění Boha ve snu. Ale ještě předtím, než k tomu dojde, začíná svůj – mírně řečeno – nabitý program tělesného uspokojování. V jakých oblastech?

Oblast první: Zakázaná manželství

„A nespřízníš se s nimi sňatkem“

Vzhledem ke sňatkům s příslušníky jiných národů vydal Mojžíš zcela jasný pokyn. Nacházíme jej v prvních čtyřech verších 7 kapitoly Deuteronomia:

Až tě Jehova, tvůj Bůh, konečně přivede do země, do níž jdeš, abys ji vzal do vlastnictví, odklidí také před tebou lidnaté národy, Chetity a Gargašejce a Amorejce a Kananejce a Perizejce a Chivijce a Jebusejce, sedm národů lidnatějších a mocnějších, než jsi ty.

² A Jehova, tvůj Bůh, ti je jistě zanechá, a porazíš je. Zcela jistě bys je měl zasvětit zničení. Neuzavřeš s nimi žádnou smlouvu ani jim neprojevíš žádnou přízeň.

³ A neuzavřeš s nimi manželský svazek. Svou dceru nedáš jeho synovi a jeho dceru nevezmeš pro svého syna. ⁴ Odvrátí totiž tvého syna, aby mě nenásledoval, a jistě budou sloužit jiným bohům; a Jehovův hněv vskutku vzplane proti vám, a jistě tě spěšně vyhladí.

Jaký příklad v dodržování tohoto ustanovení Zákona měl Šalamoun v prvních dvou izraelských králích, v Saulovi a ve svém otci Davidovi?

Na Saulovi v tomto ohledu nemůžeme najít sebemenší chybu. Stal se otcem nejméně devíti dětí, a matkou všech byla izraelitka Achinoam. – 1Sam 14:49,50; 2Sam 2:8;21:8;1 Par 8:33. David nebyl v tomto ohledu daleko od dokonalosti. Z osmi jeho žen, které známe jménem, jenom jedna z nich nebyla izraelitka – Maacha, matka Absaloma, byla dcerou krále Gešur, z aramejského království, které leželo na východ od Jordánu. Ale protože David byl takovým neúnavným válečníkem, existuje dost dobrá pravděpodobnost, že Maachu získal jako válečnou kořist. A zatímco Zákon nepovoloval sňatky s cizozemci v době míru, umožňoval, aby si izraelský válečník vzal cizí, pohanskou ženu jako kořist. (De 21:10-14).

Ale válka rozhodně nebyla Šalamounovým koníčkem. Naopak, jeho jméno se opravdu prokázalo prorockým, a on v průběhu 40 let nevedl ani jednu válku. Paradoxem právě je, že jedním z důvodů pro zachování míru bylo to, že si bral za manželky dcery sousedních králů, a tím konfliktům předcházel. Konkrétním příkladem je hned jeho první sňatek, popsáný v 1 Královské 3:1:

A Šalomoun přistoupil k tomu, aby uzavřel manželský svazek s egyptským králem, faraónem, a aby si vzal faraónovu dceru a přivedl ji do Města Davidova, dokud nedokončil stavbu svého vlastního domu a Jehovova domu a jeruzalémské zdi všude kolem.

Tady by se měl pozastavit každý Šalamounův chvalořečník a velebitel. Kromě toho, že Bible jasně ukazuje, že takový sňatek byl proti Mojžíšovu zákonu, inspirovaný záznam ani náznakem nenaznačuje, že by si Šalamoun musel faraónovu dceru vzít, protože by jej k tomu nutily okolnosti, třeba válečný stav s Egyptem. Zcela naopak, důvody pro sňatek byly velmi pragmatické – kromě tělesného půvabu nevěsta s sebou přinášela i značné

věno, celé město Gezer, nehledě na to, že Šalamoun se stal zetěm nejmocnějšího vládce v oblasti. – 1 Královská 9:15-17.

Jeremjáš, o kterém se domníváme, že napsal knihy Královské, ostatně nijak neskrývá, že Šalamoun uměl spojit politické cíle s osobním potěšením:

A král Šalomoun *miloval* mnoho cizozemských manželek spolu s faraónovou dcerou, Moabek, Ammonitek, Edomitek, Sidonek [a] Chetitek, ² z národů, o nichž Jehova řekl izraelským synům: „Nevejdete mezi ně a ony by neměly vejít mezi vás; vpravdě nakloní vaše srdce, aby následovalo jejich bohy.“ Šalomoun nim *přilnul láskou*. – 1 Král 11:1,2.

V této souvislosti stojí také za srovnání příběhy dvou mužů, jejichž zhoubná vášeň je v Písmu popsána stejným výrazem: Prvním z nich je Šalamouna a druhým? Druhým je Šechem, nešťastný syn chivejského náčelníka Chamora, jenž pojal lásku k Díně, Jákobově dceři. Takto se o síle jeho touhy vyjadřuje Genesis 34:3:

„A jeho duše *přilnula* k Díně“.

Šechema síla jeho lásky stála život. Není jistě náhodou, že Bible ve zprávě o Šalamounovi používá stejné slovo k vyjádření hloubky jeho tělesné touhy – Šalamoun, v náruči svých žen a milenek, k nim *přilnul*, to znamená opravdově je miloval, stejně jako Šechem Dínu. A také v jeho případě byla cena zaplacená za nespoutanou tělesnou vášeň ohromná.

Kromě toho, že Šalamoun nerespektoval Boží zákon vzhledem k národnosti a náboženství svých žen, prohřešoval se i proti dalšímu aspektu manželství krále, jak si jej podle Mojžíše Bůh přál, a sice proti tomu, kolik manželek měl král mít. V De 17:17 Mojžíš zachytil Boží představu o dobrém izraelském králi takto:

Také by si neměl množit [počet] manželek, aby jeho srdce neodbočilo.

Opravdu nevím, co si Bůh potom mohl myslet o tom, že Šalamoun „získal sedm set manželek, kněžen, a tři sta souložnic“. – 1 Král 11:3.

Naama a Rechoboam

Mnohé cizozemské ženy daly Šalamounovy syny, ale jedna z nich, a jeden z nich, vystupují zvláště do popředí. Neboť ona byla královnou, která Šalamounovy porodila jeho, dědice trůnu:

Pokud jde o Šalomounova syna Rechoboama, ten se stal králem v Judovi. Rechoboamovi bylo jedenačtyřicet let, když začal vládnout, a vládl sedmnáct let v Jeruzalémě, městě, které Jehova vyvolil ze všech izraelských kmenů, aby tam vložil své jméno. A jeho matka se jmenovala Naama, Ammonitka. – 2 Par 12:13.

Národ Amonitů jako takový měl svůj počátek za neslavných okolností v jeskyni v horách, ve které Lotovy dcery opíjely svého otce a pak s ním měly pohlavní styk.

„Ta mladší také porodila syna a pak mu dala jméno Ben-Ami. Je dodnes otcem synů Ammona“. – Ge 19:34-38.

Ammonité ovšem neuctívali Jehovu, naopak, byli národem s polyteistickou soustavou bohů (Sd 10:6), a tak když krásná amonitská princezna po boku Šalamouna usedla na izraelský trůn, bohové Moloch a Kemoš našly cestu do izraelské domácnosti spolu s ní.

U Rechoboama je, v souvislosti se Šalamounovým okamžitým odklonem od čistého uctívání, příznačný nejen jeho smíšený, židovsko-ammonitský původ, ale i jeho věk. Porovnání dvou časových údajů nás totiž přivádí ještě hlouběji do Šalamounova života, než bychom si snad přáli.

Nejprve čteme, že Šalamoun vládl 40 let (2 Par 9:30). Poté se ve 2 Par 12:13 dozvídáme, že když Rechoboam nastoupil na trůn, bylo mu 41 let. Co z toho vyplývá?

Faraónova dcera nebyla první pohanskou dívkou, kterou si „mladíček“ Šalamoun vzal. Rok předtím, než se stal králem a ještě předtím, než se spřiznil s Egyptem, a ještě ve svém časném mládí, se adept na posvátný izraelský trůn oženil s Ammonitkou Naamou. Zdá se, že závěr je nevyhnutelný: David, Natan a Batšeba prosadili za krále mladého muže, o kterém museli vědět, že již má narozeného syna z manželství, jenž bylo jednoznačným porušením Mojžíšova zákona.

Ještě jedna skupina Šalamounových žen stojí za zvláštní povšimnutí. Když mluvíme o Achabovi, králi desetikmeného izraelského království, téměř vždy mu vyčítáme, že si vzal za manželku Sidoňanku Jezebel, dceru sidonského krále Etbala, a tak zavedl do své říše uctívání Bala a Aštoret. Bude proto dobré připomenout, že Šalamoun si nevzal jednu dívku ze Sidonu, ale že „miloval ... mnoho ... Sidoňanek“, a že „začal chodit za Aštoret, bohyní Sidoňanů ...“, o dobrých 70 nebo 80 let předtím, než tato pohanská modla zakořenila na sever od Jeruzaléma. – 1 Král 11:1,5.

Bůh a Šalamoun

Ve světle podrobného rozboru Šalamounovy evidentní neposlušnosti mojžíšského Zákona se musíme ptát, jaký byl Boží postoj k této neposlušnosti – konec konců, Mojžíš si zákon nevymyslel, jeho zdrojem byl bezesporu Bůh. Šalamoun tak od začátku neposlouchal Boha v jedné ze základních oblastí zákona, a to v oblasti z nejpodstatnějších. Jak tedy Bůh reagoval na neposlušné jednání mladého krále?

Bůh Šalamouna dvakrát varoval, a to vždy v souvislosti s tím, když se mu zjevil ve snu. Porovnáním obou zpráv zjistíme, že Bůh stupňoval své varování – že marně, je jiná věc.

První varování bylo velmi stručné, a spíše než varování bychom Boží slova Šalamounovi mohli nazvat „upozorněním“. Upozorněním, ze kterého si zpětně můžeme uvědomit, že Bůh o sklonu mladého krále věděl, a proto jej v 1 Královské 3:14 nabádal následujícími slovy:

A jestliže budeš chodit po mých cestách tím, že budeš dodržovat mé předpisy a má přikázání, jako chodil tvůj otec David, také prodloužím tvé dny.

Tedy byl král na počátku své vlády, a pokud víme, měl „pouze“ dvě ženy, které uctívaly jiné bohy. O sedm let později, když Šalamoun dokončil stavbu chrámu, Bůh se mu zjevil podruhé, a tentokrát měl pro krále daleko více varovacích slov (1 Král 1:3-9):

A Jehova přikročil k tomu, aby mu řekl: „Slyšel jsem tvou modlitbu a tvou žádost o přízeň, jíž jsi žádal o přízeň přede mnou. Posvětil jsem tento dům, který jsi postavil, tím, že jsem tam vložil své jméno na neurčitý čas; a mé oči a mé srdce se tam jistě prokážou být stále.“⁴ A ty, jestliže budeš přede mnou chodit, právě jak chodil tvůj otec David, s ryzostí srdce a s přímostí, takže budeš činit podle všeho, co jsem ti přikázal, a budeš dodržovat mé předpisy a má soudcovská rozhodnutí,⁵ také vskutku upevním trůn tvého království nad Izraelem na neurčitý čas, právě jak jsem slíbil tvému otci Davidovi, když jsem řekl: „Z tvých nebude žádný muž odříznut od [sezení] na izraelském trůnu.“⁶

⁶ Kdybyste se vy a vaši synové rozhodně obrátili zpět a nenásledovali mne a nedodržovali má přikázání a má ustanovení, která jsem vám předložil, a skutečně půjdete a budete sloužit jiným bohům a klanět se jim,⁷ také odříznu Izrael z povrchu zemské půdy, kterou jsem jim dal; a dům, který jsem posvětil svému jménu, od sebe odhodím, a Izrael se vskutku stane příslovečným rčením a [předmětem] popichování mezi všemi národy.

⁸ A z tohoto domu se stanou hromady trosek. Každý kolemjdoucí bude zírat v ohromení a jistě hvízdne a řekne: „Proč tak Jehova učinil této zemi a tomuto domu?“⁹ A budou muset říci: „Protože opustili Jehovu, svého Boha, který vyvedl jejich praotce z egyptské země, a přistoupili k tomu, aby se chopili jiných bohů a klaněli se jim a sloužili jim. To proto na ně Jehova uvedl všechno to neštěstí.““

Pozorujeme tedy, že Šalamoun jednoduše nikdy nerespektoval nařízení mojžíšského Zákona ohledně sňatku s cizozemkami. Ačkoli je teoreticky možné, že Naamu získal jako válečnou kořist, je to vzhledem k jeho povaze, věku a celkovému obrazu, který o něm Bible podává, málo pravděpodobné. Ať to bylo jakkoli, když se mu Bůh zjevil poprvé, několika málo slovy jej upozornil, že cesta, po které jde, není dobrá. Když se mu

pak Bůh za sedm let objevil podruhé, nešetřil slovy a jasně Šalamounovi naznačil, co očekává celý národ, jestliže on, král, nezabrdí včas.

Pozorujeme tak, že Bůh slyšel Šalamounovu prosbu o schopnost dobře vládnout a soudit a také mít poslušné srdce. V souladu s pořadím hodnot v mysli mladého muže, Bůh mu umožnil, aby se stal významným soudcem a státníkem. Zároveň mu nejméně dvakrát dal možnost, aby napravil své cesty v osobním životě, a získal tak poslušné, slyšící srdce, srdce prosté modlářství.

Je skutečností, že Šalamoun této možnosti nevyužil.

Oblast druhá: Obchodní partneri

Šalamounovo bohatství se stalo příslovečným. Odkud pocházelo? Část z něj byla dědictvím po Davidovi. David ve válkách nahromadil ohromné jmění, které zamýšlel použít na stavbu chrámu. Bůh mu to nedovolil, protože David prolil mnoho krve, a chrám měl být stavbou pokoje.

Jeho syn Šalamoun použil většinu jmění ke stavbě chrámu a co zbývalo, uložil dovnitř do chrámu spolu se svatými nádobami a náčiním. – 1 Král 7:1. Zdá se tedy, že dědictví nebylo hlavním zdrojem Šalamounových příjmů. Odkud čerpal finanční prostředky na svůj opulentní životní styl?

Šalamoun měl mnoho obchodních partnerů, z nichž tři byli zvláště lukrativní: nejvýznamnější z nich byl Chiram, král Týru, následovaný Šalamounovým zetěm, egyptským faraónem, za kterým v těsném závěsu byli chetitští a syrští králové. V souvislosti s těmito pohanskými králi nás nutně musí napadnout Přísloví 6:27,28:

Může si muž shrabat do náruče oheň, aniž se propálí samotné jeho oděvy? ²⁸ Anebo může muž chodit po uhlech, a neožehnout si nohy?

Jinými slovy: Je možné vydělávat milióny obchodem s finančními magnáty z problematických částí světa a přitom se nenechat ovlivnit jejich životním stylem a celkovým pohledem na svět, včetně jejich náboženství a životních hodnot? Možná to někdo dokáže – zdá se ale, že Šalamounovi se to nepodařilo. Ještě než poukážeme na míru, do které byl ovlivněn v důsledku svého častého kontaktu se svými obchodními partnery, vykresleme blíže jejich portrét. Začneme přitom největším z nich, Chiramem, králem týrským.

Chiram, týrský král

Chiram byl v přátelském vztahu již s králem Davidem, se kterým začal obchodovat poté, co David dobyl pevnost Sión v Jeruzalémě. Ke značnému rozšíření obchodních styků ale došlo až za vlády Šalamouna. Chiram králi dodával materiál a řemeslníky na stavbu chrámu, a z Izraele výměnou dostával víno, pšenici, ječmen a olej.

Je možné namítnout, že spolupráce v tomto případě byla nutná, protože v Izraeli nebyl ani dostatek materiálu na stavbu chrámu, ani dostatek řemeslníků, a chrám musel být postaven – šlo o duchovní záležitost.

To může být pravda, ale skutečností zůstává, že spolupráce obou králů zdaleka neskončila stavbou chrámu. Chrám byl dokončen za sedm let, ale spolupráce pokračovala dalších 13 let, během kterých Šalamoun stavěl další vládní budovy a soukromé rezidence, například svůj palác a palác pro faraónovu dceru. Na konci tohoto období se Šalamoun a Chiram pustili do dalšího ohromného obchodního podniku, a sice stavby přístavu a loďstva v Akabském zálivu, a následného obchodování s celým světem. Bible nijak

neskrývá, že hlavním účelem byl v tomto případě komerční zisk – zisk z akciové společnosti Šalamoun-Chiram.

Chiram byl Féničan, a ti podle Bible byli potomky Chámova syna Kanaana prostřednictvím jednoho z jeho synů, prvorozeného Sidóna. V biblickém záznamu jsou pro označení Chámových potomků rovnocenně používány všechny tři výrazy: Féničané, Kananejci i Sidóňané.

Jakmile si uvědomíme, že Féničané jsou Kananejci, mělo by nás to vést přinejmenším k udivenému pozastavení na tím, jaké obchodně přátelské vztahy existovaly mezi Božím ctitelem Šalamounem a Chiramem, jehož „náboženství bylo velmi zvrhlé. Bylo soustředěno na boha plodnosti Baala a jeho součástí byla homosexualita, styky se zvířaty, obřadní prostituce a také odporné rituály obětování dětí“.

Chetitě a koně na obchod

Dalším zdrojem Šalamounova bohatství byly obchodní vazby s Chetity a Syřany, se kterými společně vydělávali na obchodech s koňmi, které se dovážely z Egypta: V Bibli čteme:

A vývoz koní, které měl Šalomoun, byl z Egypta, a společnost králových kupců brávala stádo koní za cenu. A podle zvyku dvoukolý vůz vyjížděl a vyvážel se z Egypta za šest set kousků stříbra a kůň za sto padesát; a tak to bylo pro všechny krále Chetitů a syrské krále. Jejich prostřednictvím prováděli vývoz. – 1 Královská 10:28,29.

Jaké informace máme z Bible ohledně těchto Šalamounových obchodních partnerů?

Chetitě byli potomky druhorozeného Kanaanova, Cheta. A jak každý začínající student Bible dobře ví, Chetitě patřili mezi sedm národů, které pro své modlářství a ohavné zvyky, kterým je věnována celá 30 kapitola Levitiků, měly být – podle Božího výnosu – bez milosti zničeny již v době Jozua, dobrých 500 let před obdobím, o kterém mluvíme.

Že se tak nestalo, nebylo tedy jenom Šalamounovo chybou. Nicméně to, že Chetitě byli jedním ze zdrojů jeho příslavného bohatství, ačkoliv mu mojžíšský Zákon a další Boží výnosy zakazovaly nejenom se s nimi stýkat – ba přímo vyžadovaly jejich zničení – by pro nás mělo být jasným znamením skutečnosti, že Šalamounovo srdce mohlo snad být moudré, ale rozhodně nebylo poslušné.

Řádově desítky, možná stovky sňatků s cizozemkami a rozsáhlé, desetiletí trvající obchodní transakce s příslušníky národů, které Bůh zavrhl, ukazují, že Šalamounův pád začal dávno předtím, než král měl čas zestárnout. Přestupování dvou zásadních Božích přikázání, přikázání o modlářství na základě smíšených sňatků a přikázání o modlářství na základě přátelských vazeb s modlářskými národy, nebylo náhodné a občasné: naopak bylo Šalamounovým způsobem života, a přinášelo mu prospěch ve dvou ohledech: v ohledu tělesném a ohledu finančním.

Oblast třetí: Koně jenom pro krále

Poslední vášní Šalamouna, která jej vedla k porušování dalších dvou Božích přikázání, byla jeho vášeň ke koním. Takto zněl Boží příkaz v Deuteronomiu 17:14-17:

Až nakonec vejdeš do země, kterou ti dává Jehova, tvůj Bůh, a vezmeš ji do vlastnictví a budeš v ní bydlet a řekneš: ‚Ať si dosadím nad sebou krále jako všechny národy, které jsou kolem dokola mne‘, ¹⁵ měl by sis nad sebou zcela jistě dosadit krále, kterého vyvolí Jehova, tvůj Bůh. Měl by sis dosadit krále z řad svých bratrů. Nebude ti dovoleno, aby sis nad sebou dosadil cizince, který není tvým bratrem. ¹⁶ Jenom by si neměl zvětšovat [počet] koní ani nutit lid, aby šel zpátky do Egypta pro zvětšení [počtu] koní, vzhledem k tomu, že vám Jehova řekl: ‚Nikdy znovu nepůjdete zpět touto cestou.‘

Dobrý král se tak měl držet dvou přikázání: 1. neměl si zvětšovat počet koní 2. neměl nutit své poddané, aby se pro koně vraceli do Egypta.

Šalamoun ale shromažďoval tisíce, ne-li desetitisíce, koní, podle toho, zda je platný údaj z 1 Par 9:28 nebo z 1 Král 4:26 a přitom si nechával koně přivážet jak z *Egypta*, tak z *ostatních zemí* (1 Par 9:28), přičemž obdivovatelé, kteří chtěli získat jeho přízeň a strávit s ním nějaký čas, dobře věděli, že nejlépe se do královny přítomnosti dostanou, když kromě drahocenných olejů a zlata a stříbra do svých darů zařadí i pár pěkných koní— 2 Par 9:23,24.

Závěr

V této krátké práci nebylo mým cílem snížit Šalamouna jako člověka. Moc kazí, přičemž absolutní moc kazí absolutně – a o Šalamounovi se v žádném případě nedá říct, že by byl zkažen absolutně. Naopak, po převážnou dobu svého života se těšil z Boží přízně, vedení a odpuštění. Kdo ví, jak by se každý z nás zachoval v situaci, kdy by mohl dělat doslova vše, na co by si vzpomněl.

Pokud by se někdo soustředil na negativní stránky mé osobnosti, měl by také o čem psát.

Mým hlavním cílem bylo především ukázat, že Šalamoun v určitých oblastech neustále přestupoval Boží zákon, a že toto přestupování nemělo nic společného s jeho stářím. Vedlejším cílem pak bylo přimět k přehodnocení postoje jak gloriifikátory tohoto krále, tak ty, kteří jej nekriticky srovnávají s Ježíšem nebo dokonce o něm píšou jako o Ježíšově předobrazu

Šalamoun těžil z toho, že Bůh vyslyšel jeho modlitbu ohledně srdce, z něhož by měli užitek další lidé. V době Šalamounova panování se jeho poddaní mohli spolehnout, že jejich pře budou rozsouzeny spravedlivě a po období 40 let se nemuseli obávat zrušení svého majetku a ztráty životů, které vždy doprovází válečná tažení. To je historický záznam, kterým se může pochlubit jenom málo panovníků.

Pro generace čtenářů Bible pak Šalamoun zanechal dvě velká díla: knihu Přísloví a Píseň písní.

Šalamoun může být v určitém smyslu přirovnán spíše k českému králi a císaři římskému, Karlovi IV. Oba panovníci byli slavní, bohatí a zbožní. Oba vytvářeli mocná spojenectví prostřednictvím dynastických sňatků. Otcové obou byli slavní válečníci, ať již Jan Lucemburský, tak David, syn Jišajův. Ale ani jeden ze synů těchto dvou vzorů chrabrosti nezdědil lásku svých otců k boji a oba dva usilovali o naplnění svých cílů diplomacií a pokojnou cestou.

A ani jeden z nich neuspěl jako otec, který by vychoval syna, jenž by pokračoval v otcových šlépějích. Václav IV se prokázal jako bezmocný při řešení náboženského sporu ve své říši a zavedl české království do chaosu Husitských válek. A Šalamounův dědic Rechoboam, syn krásné cizozemky Naamy, ztratil sjednocené království izraelské bezprostředně poté, co ho zdědil.

Šalamoune, Šalamoune, jak těžké je mít poslušné srdce.
Šalamoune, Šalamoune, jak těžké je být dobrým mužem – a poslušným králem k tomu.

Prameny:

1. Bible
2. Hlubší pochopení písem

